

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL VYRIAUSYBĖS 2012 M. LAPKRIČIO 21 D. NUTARIMO NR. 1408 “DĖL NACIONALINĖS NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS 2013-2019 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO“ PAKEITIMŲ PROJEKTO (TAP-19-849) TAIS NR. 19-2075(2))

Nr. NV-1542
Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Projekto tikslas – pratešti Nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos programos (Programa) galiojimą 2020 metams.

Dabartinė situacija:

- 2013-2019 m. Programa siekiama sukurti sąlygas veiksmingai plėtoti neįgaliųjų socialinės integracijos procesus ir užtikrinti teisės aktų, nustatančių neįgaliųjų socialinę integraciją, JT Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo nuostatų įgyvendinimą.
Programa įgyvendinama pagal socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamus įgyvendinimo planus (2013-2015 m., 2016-2018 m. ir 2019 m.).
Programos įgyvendinime dalyvauja SADM, Aplinkos, Susisiekimo, sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo, Vidaus reikalų, Žemės ūkio ministerijos, Statistikos departamentas, Neįgaliųjų reikalų departamentas, kuris taip pat koordinuoja ir vykdo Programos įgyvendinimo stebėseną.
- Įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo planą (3.1.5 darbas) yra vykdoma strateginio planavimo sistemos pertvarka ir kuriamas naujas strateginio planavimo dokumentų sistemos modelis, kuris įsigaliojotų nuo 2021 m. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2021 m. neįgaliųjų socialinės integracijos strateginės nuostatos turės būti integruotos į naują bendrą nacionalinę strateginio planavimo sistemą, rengti ir tvirtinti naują 2020-2026 m. Programą nėra tikslinga.

Projekto esmė, nauda – siūloma pratešti Programą 2020 m., atnaujinant Programos vertinimo kriterijus ir siekiamas jų reikšmes (2012 m. reikšmės rodo pradinę būklę, kurios pagrindu bus vertinama, ar jos pasiektos 2020 m.) bei atliekant kitus redakcinio pobūdžio pakeitimus.

Kartu su Projektu pateiktas Programos įgyvendinimo 2020 m. veiksmų plano projektas, kurį tvirtins socialinės apsaugos ir darbo ministras (šiuo metu derinamas su suinteresuotomis institucijomis). Programos įgyvendinimo 2020 m. veiksmų plano projekte numatytoms priemonėms įgyvendinti preliminariai planuojama 27,9 mln. eurų valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų lėšų (2019 m. planui numatyta 25,3 mln. eurų). 2020 m. veiksmų plano projekte numatomos naujos priemonės: tobulinti negalios nustatymo, aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis ir profesinės reabilitacijos sistemas; numatyti atvejo vadybos šeimoms, auginančioms neįgalius vaikus bei asmeninio asistento plėtrą; įgyvendinti iniciatyvas dėl ginekologijos paslaugų neįgaliesiems teikimo tobulinimo; nustatyti teisinės procedūras, leidžiančias išlaikyti pusiausvyrą tarp neįgalaus asmens teisės į laisvę ir saugumą bei viešojo intereso, taip pat sukurti pagalbos priimant sprendimus mechanizmą; sukurti sveikatos priežiūros paslaugų, būtinų vaikams su sunkia negalia, teikimo švietimo įstaigose mechanizmą; nustatyti pareigą valstybės/savivaldybių institucijoms/įstaigoms pritaikyti viešosios paskirties pastatus neįgaliesiems ir sukurti kontrolės mechanizmą; pritaikyti teismų, kalėjimų, savivaldybių administracijų, seniūnijų, socialinių paslaugų centrų, sveikatos priežiūros įstaigų, kultūros įstaigų infrastruktūrą neįgaliesiems ir kt. Projekte taip pat numatyta (skiriant papildomai 2,6 mln. eurų) tęsti kompleksiskai teikiamų paslaugų, socialinės reabilitacijos paslaugų akliams, būsto ir jo aplinkos pritaikymo, gestų kalbos vartojimo, neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą plėtrą bei skatinti neįgaliuosius atstovaujančių organizacijų veiklą ir pan.

Patvirtinus Programą, bus užtikrintas neįgaliųjų socialinės integracijos, apimančios socialinės apsaugos, sveikatos priežiūros, švietimo, kultūros, sporto, aplinkos pritaikymo, teisių gynimo ir kitas neįgaliesiems svarbias sritis, tęstinumas 2020 m.

Derinimas. Projektas su Susisiekimo, Ekonomikos ir inovacijų, Vidaus reikalų, Finansų, Kultūros, Aplinkos ministerijomis, Valstybine ligonių kasa, Viešųjų pirkimų tarnyba, Valstybiniu studijų fondu, Policijos departamentu, Lietuvos statistikos departamentu, Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, Lietuvos savivaldybių asociacija, Nacionaline teismų administracija, Socialinių paslaugų priežiūros departamentu, Lietuvos advokatūra, Vilniaus universitetu, Generaline prokuratūra suderintas be pastabų. Projektas patikslintas pagal Teisingumo ministerijos, Švietimo, mokslo ir sporto, Sveikatos apsaugos ministerijų, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento, Neįgaliųjų reikalų departamento, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos pastabas.

Neįgaliųjų reikalų departamentui (SADM įpareigojo pateikti išvadą, suderintą su neįgaliųjų nevyriausybėmis organizacijomis) derinant Projektą su skėtinėmis neįgaliųjų organizacijoms, gautos pastabos tik iš Lietuvos negalios organizacijų forumo (jose abejojama, kodėl Projekte nurodant naujus siektinus rodiklius, nėra atnaujinamas visas Programos turinys naujais statistiniais duomenimis, jais argumentuojant priemonių poreikį bei siekiamą 2020 m. pažangą).

Atitiktis Vyriausybės programai – įgyvendina Vyriausybės programos siekius (63, 127.6, 168.5, 173, 225.6 p.) didinti šeimose ir bendruomenėse teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų mastą ir kokybę; gerinti pastatų pritaikymą žmonėms, turintiems specialiųjų poreikių; plėtoti būsto pritaikymo žmonėms su judėjimo negalia programą; užtikrinti nacionalinės ir komercinių televizijų informacinės aplinkos pritaikymą klausos negalią turintiems asmenims; užtikrinti realų teisės į įtraukimą, kokybišką ir nemokamą išsilavinimą įgyvendinimą; skatinti neįgaliųjų užimtumo didinimą (numatoma, kad dirbančių neįgaliųjų skaičius išaugs penktadaliu); įdiegti bendrą neįgalių žmonių kūno kultūros ir sporto, kaip neatskiriamos kūno kultūros ir sporto sistemos dalies, finansavimo iš visų šaltinių sistemą; stiprinti neįgaliųjų įsitraukimą į kultūrinį gyvenimą; siekti, kad adekvatūs ištekliai būtų skirti neįgalių asmenų teisių apsaugai ir gyvenimo kokybei užtikrinti; visiškai įgyvendinti JT neįgaliųjų konvenciją, neįgaliesiems teikiant efektyvesnę pagalbą, pašalinant galimybes piktnaudžiauti žmogaus veiksnio apribojimais ir sudarant sąlygas neįgaliesiems naudotis visomis teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis.

Dalykinio vertinimo išvada. Teikiame šiuos pasiūlymus ir pastabas:

1. Siūlome paankstinti Projekte (2.4 p.) numatytą datą (spalio 1 d.) iki kada socialinės apsaugos ir darbo ministrui pavedama patvirtinti Programos įgyvendinimo 2020 m. veiksmų planą (2016-2018 m. ir 2019 m. planus buvo pavesta patvirtinti iki gegužės 1 d., neaišku, kodėl 2020 m. patvirtinimas nukeliamas į spalio 1 d., jei plano projektas jau yra parengtas).
2. Teikime pasigendama informacijos apie pasiektus Programos įgyvendinimo rezultatus bei numatomas veiklas 2020 m.
3. Teikime siūlome pateikti argumentus dėl keičiamų Programos vertinimo kriterijų reikšmių (neaišku kodėl, pvz., 2019 m. numatytas 8 proc. didėjimas neįgaliųjų užimtumo sporto veikloje keičiamas į 2,4 proc. 2020 m., t.y. lyginant su 2012 m. didėjimas numatomas tik 0,4 proc., vietoj planuotų 6 proc.). Taip pat siūlome įvertinti ir kitas numatomas 2020 m. reikšmes – didžioji dalis jų lieka ta pati, kaip buvo planuota 2019 m.
4. Dėl atitikimo Strateginio planavimo reikalavimams, siūlytume Projekte iš esmės peržiūrėti ir patikslinti Programos vertinimo kriterijų ir siekiamų reikšmių sąrašą (Sąrašas):
 - 4.1. Atsižvelgiant į tai, kad Programa vykdoma nuo 2012 m., siekiant planuoti realias 2020 m. siektinas reikšmes, siūloma numatyti tarpines pasiektas rodiklių reikšmes (pvz., 2017 m.) ir Sąrašo lentelę papildyti nauju stulpeliu, kuriame būtų nurodytos faktinės 2017 m. kriterijų reikšmės.
 - 4.2. Siūlome peržiūrėti vertinimo kriterijų pavadinimus, nes nėra aišku kaip bus vertinami pasiekimai pagal kai kuriuos kriterijus – siūlome atsakyti tokių neaiškių ar klaidinančių formuluočių, kaip „indekso padidėjimas“, „patenkinimo padidėjimas (proc.)“, „priemonių ir paslaugų gausėjimas (proc.)“ ir pan. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad siūlomais kriterijais nėra matuojamas procentinis pokytis per metus, o tik pateikiama pasiekta reikšmė.
 - 4.3. Sąrašo numatyto 2.1 tikslo kriterijaus „Socialinės apsaugos paslaugų poreikio patenkinimo padidėjimas (proc.)“ reikšmės: 2012 m. – 24 proc., 2020 m. – 30 proc. Svarstyta, ar nuo 2012 m. iki 2020 m. socialinės apsaugos paslaugų poreikio patenkinimas pagerės tik 6 proc.

- 4.4. Sąrašė numatyto 2.1 tikslo kriterijaus „Sveikatos priežiūros paslaugų poreikio patenkinimo padidėjimas (proc.)“ reikšmės (2012 m. – 100 proc., 2020 m. – 100 proc.) yra vienodos, todėl neaišku koks padidėjimas numatomas ir kaip bus įvertinamas pokytis.
- 4.5. Neaišku kaip numatoma skaičiuoti Sąrašė numatyto 2.2 tikslo kriterijaus „Neįgaliesiems pritaikytų viešųjų statinių ir objektų, transporto maršrutų, priemonių ir paslaugų gausėjimas (procentais)“ faktinė reikšmė. Tai – sudėtinis kriterijus, todėl svarstyтина ar nereikėtų, siekiant aiškumo, atskirai skaičiuoti neįgaliesiems pritaikytų: 1) viešųjų statinių ir objektų; 2) transporto maršrutų, priemonių ir paslaugų.
- 4.6. Tikėtina, kad Sąrašė numatyto 2.3 tikslo kriterijaus „Neįgaliųjų užimtumo darbo rinkoje didėjimas (procentais)“ nurodomos reikšmės (2012 m. -17 proc., 2020 m.-30 proc.) reiškia, kad 2020 m. darbo rinkoje užimtų neįgaliųjų bus 30 proc., bet neišaugs 30 proc. palyginus su 2012 metais. Todėl siūlytina tikslinti formuluotę į „Darbo rinkoje užimtų neįgaliųjų dalis, procentais (nuo bendro neįgaliųjų skaičiaus)“, atitinkamai patikslinant ir kitų analogiškų kriterijų pavadinimus.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2019-03-27 pasitarimo neįgaliesiems aktualiais klausimais metu SADM pasiūlyta į Programos įgyvendinimo 2020 m. veiksmų plano projekto rengimą aktyviau įtraukti neįgaliesiems atstovaujančias organizacijas (Vyriausybės kanclerio 2019-04-05 pavedimas Nr. S-1183). Todėl siūlytina šį plano projektą aptarti su neįgaliesiems atstovaujančiomis organizacijomis.

Projektus siūlome **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime** ir patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos, Strateginio planavimo ir stebėsenos bei Teisės grupių pastabas ir pasiūlymus.

Socialinės politikos grupės patarėja

Daiva Buivydaite-Garbštienė

Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės patarėja

Nijolė Kundrotienė

tel. 8 706 63853, el.p. daiva.buivydaite@lr.v.lt

tel. 8 706 63815, el.p. nijole.kundrotiene@lr.v.lt